

Htelo se postići još nešto: eliminisanjem uticaja ambijenta umanjeno je klasični kontrast položaja likova i ublažena sentimentalna nota buržujske tolerantnosti, potpunim prihvatanjem Lize. Možda se očekivalo da će se odsustvom realističkog ambijenta gledalac prisiliti na »čistiji« (neemotivniji) prijem značenja govornog jezika, kao glavnog poprišta akcija likova, u kome se najbolje i oseća temeljna moralno-mentalna približnost ljudi, razdvojenih položajima u društvu — čime bi se, nama prihvatljivije, poentirala Šoova humanistička teza. Ipak su to sve teoretska post-razmišljanja, do kojih bi došlo i uz autentični šooovski ambijent salona.

Po tu cenu izgubio se intenzitet komike, koji je i građen na veličinama kontrasta (Lizino sirotanstvo i mutavost, naspram salonskog sjaja i lakomislenosti) i obrta u kojima ona preuzima inicijativu, ukazujući na pukotinu tog »sjaja« baroknom šooovskom ironizacijom situacija, kojom se doseže do punog zamaha slobode njegove komičke konceptualnosti.

Ako sam Šo, pojačavajući inerciju zasmehovitosti, napušta tlo realnog, zašto mu to potrebno polazište i neophodnu vezu s realizmom, na kojem on i gradi svoju komičku ironiju, unapred poljuljavati?

Komici nije išlo u prilog ni odsustvo teatralnog u glumačkoj igri, jer se time prečila karakteristična (Šoova) farsična inspiracija, ovde svedena samo na reči.

Tako je Lidija Pletl (Liza Dulitl) istinski mucala, dočaravajući ulični žargon, ali je za pohvalu njena izuzetna gluma osećajnosti u onim delovima uloge gde teatralnosti i nije bilo mesta. David Tasić, u ulozi Higinsa, trebao je biti nosilac Šoove klovnovštine racionalisanja, ali njegova gluma nije dovoljno prelazila granice realističkog tumačenja lika, čime je i svog partnera Vladimira Amidžića (Pikerint) ostavljao u »nepokriivenim« prazninama (za odgovarajući glumački izraz), dok je čekao na svoj tekst. Zdenka Vidaković (gđa Higins) i Miodrag Krstić (A. Dulitl), kao i Vladimir Amidžić i Stevanka Vujković (sobarica), odigrali su zapaženo svoje uloge.

MJUZIKL »DUNDO MAROJE« PUN ZABAVLJAČKI POGODAK

(Predstavu je igrao ansambl Mađarskog pozorišta iz Subotice, u režiji Radoslava Z. Dorića, kao gosta)

Ovde se neprolaznom Držićevom tekstu prišlo s pozicija poi-gravanja i doigravanja njegovih preobilno inspirativnih, lascivnih, komičnih i nadasve veselih motiva, začinjjenih lepozvučnim melodijama Jusićeve muzike i igrom i pesmom ansambla, koji je dočaravao lakoću i polet neobuzdanog renesansnog duha. Svaki put se poznata situacija, umesnim stilizovanim glumačkim gestom (karakterističnim za suštinsko značenje svakog lika), pretvarala u doigravanje tih značenja — improvizovanih glumačkim radnjama, nadahnutim početnim i prepoznatljivim Držićevim obrascem.

Dundo Maroje, u crnoj dugoj mantiji, pritisnut smešnom kapom i brigama za dukate, stalno je u pozi stisnutosti i opsednutosti da pronade Mara, iz koje se lako uključuje u zajedničku igru lindža ili pesme, pa ponovo zauzima svoj stav — započinjući novu situaciju, ili se umiruje, da bismo u drugom delu scene pratili »kreativno« udvaranje Pometa Petrunjeli, čije držanje odaje narodsku sočnost izazovnosti, kontrolisanu naučenom perfidnošću, kojom uzvraća i zaustavlja Pometovo lakrdijaško-eroticizovano osvajanje.

Slika za slikom smenjuje se od jednog do drugog mesta scenskog prostora, sledeći osnovni tok Držićevog sadržaja, da bi se slile u zbirnu sliku celokupnog ansambla, za maskenbalsku ili neku drugu igru, praćenu zajedničkom pesmom...

Izuzetna mizanscenska uvežbanost, skladnost pokreta i izražavanja, s disciplinovanim osećanjem za njihovu izražajnu meru, odlike su ovog živahnog i ljupkog scenskog kaleidoskopa koji se izražavao: komikom situacija, estetičnošću slika i nadahnutim igre. Kad se tome doda i izuzetno lepa scenografija, s klasičnim Laurinim balkonom, voštarijama s drvenim burićima i brodskim jarbolom u pozadini scene, iznad kojega, po potrebi, zasjaju zvezde, onda se može govoriti o predstavi koja je praznik za publiku.

Mislim da nema potrebe na kraju rezimirati nedostatke videlih predstava, jer oni su isticani uz primere tokom teksta i, na žalost, nisu karakteristika samo ova tri pozorišta.

P.S. Predstava zrenjaninskog Narodnog pozorišta »TVRDA-VA«, japanskog pisca Pobo Abea, u režiji Lilijan Arsenove, mada premijerna u Jugoslaviji, nije obuhvaćena ovim osvrtom, jer ni u pozitivnom, ni u negativnom, smislu ne daje primer interesantan za njegovu tematsku problematiku. Posebnu pažnju zasluživali su samo veoma funkcionalni svetlosni scenski efekti, koji su prigodno pripremljenu scenografiju Vladimira Marenica uspešno značenjski aktivirali i preobraćali skladnim dramskim udarima u ritmu preokretanja radnje.

RAT I REVOLUCIJA NA SLIKAMA BOŽIDARA BOŠKOVIĆA

Galerija kulturnog centra Radničkog univerziteta

»Radivoje Cirpanov«, Novi Sad

Piše: Stevan Stanić

Ako je detinjstvo jedini istiniti tajni izvor svakog umetnika, onda je jedno sigurno: da slikar Božidar Bošković nije u svom ranom »bezbožnom« ratnom detinjstvu mogao, kao prethodne generacije, tako prirodno rasti s Biblijom, s onom grmljavinom starozavetnih proroka: »A Sunce i Mesec će pomrknuti, i zvezde će utrnuti svoju svetlost... a ljudi će se smesti, muke i bolovi spopaše ih, prepaše se jedan od drugoga... i zatreše se nebo i zemlja će se pokrenuti sa svog mesta, a grobovi će se otvoriti i iz njih podići vaskrsli kosturi.« Bio je, takođe, još toliko u onim zlatnim maglama detinjstva da bi, sem mutnog sećanja na rat, mogao da ponese i ona gola i jasna fakta zverstava i razaranja. Onaj vapaj dece, žena, krikova ptica, cveća, drveća, kamenja...

Dakle, ona dva najjača i najstrašnja razaranja, koja, evo, na izvesnom stepenu potiru granice između katastrofa koje su prouzrokovali čovek i priroda; granice, dakle, između božanskog i ljudskog uništavanja.

Božidar Bošković ni s jednim ni s drugim nije tako prisno i sastavno živeo. Pa, otkud onda to njemu? Otkud ta apokalipsa: rat zajedno na njegovim slikama?

Ovo pitanje, koje se nametnulo pred njegovom velikom kompozicijom »Bitka na Batini«, namenjenom jednom stvarnom ratnom događaju, a naručenom kao što se to nekad radilo — kod poznatih majstora specijalista za određene teme, na neki način postavlja Boškovića u određeni okvir, ali i traži odgovor.

Najpre, treba se priseliti da slikar Bošković pripada onoj generaciji koja se gotovo drsko i žestoko vratila ljudskoj figuri i monumentalnim kompozicijama, ne dugujući pri tom ništa šablonima ratne patetike, niti obaveznom »optimizmu i zdravlju« socijalističkog realizma. Generacija, dakle, koja je slobodno mogla da kaže »od Sopoćana naovamo, do nas, velike figurativne kompozicije su bile tabu u našem slikarstvu«, i da, kao Bošković na ovoj »Bici na Batini«, odbacujući pojedinosti deskriptivnih elemenata koji sputavaju misao, krenu u dalekosežnija tumačenja koja ostavljaju punu slobodu slikarevoj invenciji. Tako je ta sloboda koju je Bošković izdejstvovao za sebe, pomešana s onim magličastim sećanjima na rat i stalno prisutnom strepnjom od apokaliptične katastrofe savremene atomske civilizacije, dovela do onog spoja fantastičnog, dočaranog, koji, prelazeći s onu stranu realnosti, deluje daleko realnije.

U tome svemu sigurno da u samom startu, dok se delo nalazi još samo u umetnikovoj nameri, presudnu ulogu igra ona valjda urođena, i tako retka, psihofizička sposobnost da Bošković ume da ostvaruje crtež iz sopstvene mašte. Ne plašeci se nimalo one pomalo sporne devize da je »dobar crtač promašeni kolorista«, Bošković baš namerno muti i ubija jarku gamu, da bi ispod onih močvarnozelениh dubina izvlačio plastične vrednosti u kojima dostiže svoje najsnažnije trenutke. Koliko je rešen da tu svoju sklonost razvija dalje, vidi se i po najnovijim platinama, na kojima ume da zastane baš u naponu snage, da neke partije namerno ne dovrši. Kao da hoće da kaže »ako bih dalje produžio, oslabio bih izraz«, jer bi preterano dorado delo delovalo na gledaoca svojim apsolutnim slikarskim vrednostima, i on bi pri tom zaboravio na duhovnu istinu koju slika nudi. A Božidar Bošković je, za sada, čini se, dok stojimo pred njegovim poslednjim velikim kompozicijama spremljenim za izložbu, važna baš ta duhovna istina.

»polja« — časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja, novi sad, katolička porta 5/II, telefon (021) 28-765

uređuju: jovan delić,

milan dunderški, dragan čopić, simon grabovac, dragan koković, julijan tamaš, miroljub radojković, vicko arpad i jovan zivlak (glavni i odgovorni urednik), / tehnički i likovni urednik cvetan dimovski / sekretar ljubinka malešević / članovi izdavačkog saveta: aleksandar foriš-ković, petar janković, tatjana jašin, slađana kožundžić, velja macut, ljubica dotlić-petrović, vlada stevanov (predsednik), radivoj šaj-tinac, julijan tamaš, nedeljko terzić i milan uzelać (delegati šire društvene zajednice); / gordana divljak-arok, darinka nikolić, vitomir sudarski, dragica eraković i jovan zivlak (delegati izdavača), / izdaje nišro dnevnik, oour »redakcija dnevnik«, novi sad, bulevar 23. oktobra 31. / direktor vitomir sudarski / osnivač pokrajinska konferencija saveza socijalističke omladine vojvodine / časopis finansira SIZ kulture SAP vojvodine / rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 190 / godišnja pretplata 150 dinara, za inostranstvo dvostruko / žiro račun: 65700-603-6324 nišro dnevnik, oour »redakcija dnevnik«, sa naznakom za »polja« / lektor zorica stoji-anović / korektor gordana stojković / štampa »prosveta novi sad«, novi sad, stevana sremca 13 / na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj 413-152/73 časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga. / tiraž 2.000 primeraka.